

Nr 126.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1925—1926 till kommerskollegium samt de under kollegium lydande myndigheter och kårer jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1925—1926 har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkterna 3—15 och 39) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, dels beräkna det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium till 504,420 kronor;

dels för upprätthållande av kommerskollegii verksamhet utöver det ordinarie förslagsanslaget beräkna ett extra anslag av 58,400 kronor;

dels beräkna det ordinarie anslaget till bergsstaten till 84,800 kronor;

dels beräkna det ordinarie förslagsanslaget till sprängämnesinspektionen till 11,500 kronor;

dels till arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen beräkna ett extra anslag av 6,048 kronor;

dels beräkna det ordinarie förslagsanslaget till inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring till 31,500 kronor;

dels till arvoden åt två assistenter vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring beräkna ett extra anslag av 12,096 kronor;

dels till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet beräkna ett extra anslag av 198,450 kronor;

dels beräkna det ordinarie anslaget till navigationsskolorna till 168,500 kronor;

dels för beredande av ytterligare medel till navigationsskolornas uppvärmning och belysning beräkna ett extra anslag av 3,000 kronor;

dels beräkna det ordinarie reservationsanslaget till navigationslärarkursen till 2,200 kronor;

dels beräkna det ordinarie förslagsanslaget till ålderstilllägg för personalen vid undervisningsanstalter för sjöfart till 23,000 kronor;

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 6 saml. 60 häft. (Nr 126—127.)

dels beräkna det ordinarie förslagsanslaget till skeppsmätningsskostnad till 32,200 kronor;

dels ock till avlönande av torvingenjörer m. m. beräkna ett extra anslag av 32,950 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 20 mars 1925 avlåten, till statsutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition, nr 178, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden nämnda dag (punkterna 1—14), föreslagit riksdagen att (punkt 1)

dels från och med den 1 juli 1925 bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kommerskollegium på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i reglementet	—
5 byråchefer	B 30
1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 navigationsskoleinspektör	B 29
1 skeppsmätningsoverkontrollör och överinspektör	B 29
1 byrådirektör	B 28
3 sekreterare	B 26
1 sekreterare	B 24
3 förste aktuarier	B 24
3 förste byråingenjörer	B 24
1 kamrerare	B 24
1 redaktör	B 24
1 sjötekniskt biträde	B 24
3 aktuarier	B 21
5 notarier	B 21
4 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
7 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
16 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2;

dels besluta, att å övergångsstat skola från och med den 1 juli 1925 uppföras följande befattningar, nämligen:

Befattning	Lönegrad
1 förste byråingenjör	B 24
1 teknisk konsulent	B 24
1 registrator	B 21;

dels godkänna följande ordinarie stater för kommerskollegium, att tillämpas från och med den 1 juli 1925:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 393,500
Vikariatersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 11,500
Avlöningar till leke-ordinarie befattninghavare m. m.	» 85,000
<hr/> Summa <i>förslagsanslag</i> kronor 490,000.	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, *förslagsanslag* kronor 24,000;

dels ock i riksstaten under tionde huvudtiteln — med uteslutande av det under avdelningen B upptagna ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium — under samma avdelning uppföra

ej mindre under rubriken »Kommerskollegium» ett ordinarie förslagsanslag å 490,000 kronor

än även under rubriken »Övergångsstat för kommerskollegium» ett ordinarie förslagsanslag å 24,000 kronor;

(punkt 2)

till upprätthållande av kommerskollegii verksamhet, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 47,500 kronor;

(punkt 3)

dels förklara, att å befattningshavarna vid bergsstaten fortfarande skola äga tillämpning de villkor och bestämmelser, som i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 501) fastställts för åtnjutande av avlöningsförmånerna enligt den från och med år 1920 gällande stat för bergsstaten;

dels medgiva, att, om bergsstatstjänsteman, som enligt hittills gällande bestämmelser åtnjuter förmån av fri bostad, varder förflyttad till annan bostadsort, honom må kunna efter Kungl. Maj:ts bestämmelse tilldelas skälig ersättning för genom förflyttningen mistade boställsförmåner, vilken ersättning må utgå ur den å ordinarie stat upptagna anslagsposten till expenser m. m.;

dels ock under riksstatens tionde huvudtitel, med uteslutande av det under avdelningen B uppförda ordinarie anslaget till bergsstaten, under samma avdelning uppföra

ej mindre under rubriken »Bergsstaten» ett ordinarie anslag å 67,000 kronor

än även under rubriken »Övergångsstat för bergsstaten» ett ordinarie anslag å 17,800 kronor;

(punkt 4)

dels från och med den 1 juli 1925 bestämma antalet ordinarie befattninghavare vid sprängämnesinspektionen på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 sprängämnesinspektör	B 28;

dels ock i riksstaten under tionde huvudtiteln uppföra det ordinarie förslagsanslaget till sprängämnesinspektionen med oförändrat belopp 11,500 kronor;

(punkt 5)

till arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 6,048 kronor;

(punkt 6)

dels från och med den 1 juli 1925 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring på följande sätt:

Befattning

Lönegrad

3 inspektörer B 27;

dels ock i riksstaten under tionde huvudtiteln uppföra det ordinarie förslagsanslaget till inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring med oförändrat belopp 31,500 kronor;

(punkt 7)

till arvoden åt två assistenter vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 12,096 kronor;

(punkt 8)

till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 196,000 kronor;

(punkt 9)

i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie anslaget till navigationsskolorna med oförändrat belopp 168,500 kronor;

(punkt 10)

för beredande av ytterligare medel till navigationsskolornas uppvärmning och belysning under budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 2,900 kronor;

(punkt 11)

i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie reservationsanslaget till navigationslärarkursen 2,200 kronor;

(punkt 12)

i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalter för sjöfart med oförändrat belopp 23,000 kronor;

(punkt 13)

i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie förslagsanslaget till skeppmätningsekostnad med oförändrat belopp 32,200 kronor;

samt

(punkt 14)

för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa

dels för avlönande av en förste torvingenjör och tre torvingenjörer ett extra anslag av 26,400 kronor,

varav dock 400 kronor till förste torvingenjören skola utgå allenast under förutsättning att hans bostadsort är Stockholm;

dels till skrivhjälp åt förste torvingenjören ett extra anslag av 1,500 kronor;

dels ock till beredande i mån av behov, efter hittills tillämpade grunder av personliga ålderstillägg åt förste torvingenjören och torvingenjörerna, i varje fall under förutsättning att vederbörande befattningshavare fortfarande med gott vitsord tjänstgör i nämnda egenskap, ett extra anslag av 4,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 259, inom första kammaren av herr *N. A. Nilsson m. fl.* och den andra, nr 398, inom andra kammaren av herr *E. G. Eriksson* i Västbro *m. fl.*, däri hemställts,

dels att den nuvarande extra förste byråingenjörsbefattningen å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion skall uppföras på ordinarie stat och placeras i 17:e lönegraden,

dels att kommerskollegii ordinarie avlöningsstat, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit ökas med härför erforderligt belopp;

dels en inom första kammaren av herr *C. I. Asplund* väckt motion, nr 265, däri yrkats, att riksdagen ville, under förklaring, att Kungl. Maj:ts i proposition nr 178 till innevarande års riksdag framställda förslag om överförande redan från och med den 1 nästkommande juli av två bergmästare och två kvinnliga skrivbiträden från bergsstatens ordinarie stat till övergångsstat icke kunnat bifallas,

dels under riksstatens tionde huvudtitel under avdelningen B utan ändring av nu gällande lönestat under rubriken »Bergsstaten» uppföra ett oförändrat ordinarie anslag av 84,800 kronor;

dels ock hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästa års riksdag av förslag till ny lönestat för bergsstaten, innefattande dels det antal tjänstemän, som kan anses för framtiden behöfligt med hänsyn till såväl bergsstaten numera åliggande uppgifter beträffande bergshantering och stenindustri som även de ytterligare arbetsuppgifter, som kunna tillkomma densamma på grund av blivande nya gruvlagstiftning och ändrade grunder för förvaltningen av kronans gruvegendom, samt den mera intensiva inspektion över gruvor och stenbrott, som i riksdagens skrivelse nr 212 år 1924 ifrågasatts, dels ock den semesterrätt, som torde böra tillkomma bergsstatstjänstemännen likaväl som statens övriga tjänstemän samt den förbättring i löneförmåner i övrigt, som kan finnas skälig;

dels två lika lydande motioner, väckta den ena, nr 266, inom första kammaren av herr *Ch. Lindley m. fl.* och den andra, nr 428, inom andra kammaren av herrar *E. Lithander* och *O. W. Lövgren* i Nyborg, däri hemställets, att riksdagen måtte i den föreslagna staten för kommerskollegium vidtaga sådana förändringar, att i stället för avlöning till ett sjötekniskt biträde med placering i lönegrupp B 24 upptages avlöning till en sjöfartsinspektör med placering i lönegruppen B 26 eller den högre lönegrad, som kan komma i fråga;

dels ock en inom andra kammaren av herr *B. Eriksson* i Grängesberg väckt motion, nr 427, vari hemställets, att riksdagen, med avslag å vad Kungl. Maj:t i proposition nr 178 under rubriken »Bergsstaten» föreslår, måtte besluta, att den för bergsstatens personal nu gällande staten skall fortfarande gälla och i enlighet härmed under riksstatens tionde huvudtitel uppföra under rubriken »Bergsstaten» ett ordinarie anslag med oförändrat belopp 84,800 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

I fråga om nämnda motioner har utskottet erhållit från socialstyrelsen och kommerskollegium i vederbörlig ordning införskaffade yttranden, vilka som bilagor fogats vid detta utlåtande. (Bil. 1 och 2.)

Beträffande kommerskollegii egen organisation avser ifrågavarande förslag att, utöver de indragningar, som redan tidigare genomförts, åstadkomma vissa ytterligare minskningar av personalen inom verket. Efter verkställda utredningar har besparingskommittén kommit till det resultat, att sex ordinarie tjänster skulle ur kommerskollegii stat kunna uteslutas. Departementschefen har dock stannat vid att tillstyrka, att de ifrågasatta indragningsåtgärderna skulle inskränkas till allenast den ene förste byråingenjörstjänsten å bergsbyrån, registratorstjänsten och den tekniska konsulentbefattningen, vilka tre befattningar borde överföras å övergångsstat i avvaktan på nuvarande innehavares avgång. Dessutom föreslås indragning av den extra förste byråingenjörsbefattningen å kollegii industribyrås elektriska sektion.

I avseende å underlydande stater förutsättes för bergsstatens del att i mån av de nuvarande tjänsteinnehavarnas avgång bergmästardistriktet skulle minskas från sex till fyra.

*Utskottets
yttrande.*

Beträffande de sålunda föreslagna inskränkningarna vill utskottet i fråga om byråingenjörsbefattningen å elektriska sektionen erinra om de starka betänkligheter, som kunna anföras mot en indragning av denna befattning.

I de i ämnet väckta motionerna hava klarlagts de viktiga uppgifter i fråga om uppsikt och kontroll över de elektriska distributionsföretagen, som redan åvila och i allt högre grad torde komma att åvila denna befattningshavare, i den mån elektrifieringen å landsbygden fortskrider. Förutom de krävande

ärendena rörande lån från kraftledningsallanefonden och vattenkraftsallanefonden har ifrågavarande befattningshavare numera, efter indragningen av en tidigare befintlig extra förste byråingenjörsbefattning för behandling av vissa ärenden rörande registrering av elektriska anläggningar, att handlägga jämväl dessa ärenden.

Beträffande den ifrågasatta indragningen av vissa bergmästardistrikt har likaledes i väckta motioner utförligt belysts vanskligheterna av att under pågående revision av gruvlagstiftningen och gruvinspektionen skrida till en dylik omorganisation, desto mer som dess verkningar ur besparingssynpunkt synas bli mycket ringa. Med spørsmålet om bergsstatens framtida organisation är också nära förbunden frågan om nyreglering av bergstatstjänstemännens löner, vilken fråga alltjämt avvaktar sin lösning.

Om än utskottet i övrigt funnit de förslag och uppslag till ytterligare nedbringande av utgifterna för kommerskollegii verksamhet, som av besparingskommittén i skilda avseenden framförts, vara värda ett visst beaktande, har utskottet dock icke ansett något slutligt ståndpunktstagande till dessa frågor vid innevarande riksdag böra ifrågakomma. Enligt vad besparingskommittén själv framhållit, avser kommitténs nu framlagda utredning icke att utgöra en slutlig behandling av frågan om kollegii lämpliga framtida organisation. Sålunda har kommittén icke hittills gått in på den gren av kollegii verksamhet, som avser det rent statistiska arbetet, liksom ej heller den utlåningsverksamhet med statsmedel, som på olika sätt är föremål för handläggning inom kollegium. Det vill synas utskottet att samtliga dessa organisatoriska spørsmål stå i så nära förhållande till varandra, att de om möjligt böra upptagas till avgörande i ett sammanhang. Visserligen måste detta föranleda uppskov med prövningen av de hittills framlagda förslagen till åtgärder uti inskränkande riktning. Ur besparingssynpunkt torde dock icke någon väsentligare olägenhet härav kunna vållas. I stort sett avse nämligen de nu av besparingskommittén ifrågasatta indragningsåtgärderna — i den mån desamma vunnit departementschefens tillstyrkan — allenast ordinarie befattningar och äro således icke av beskaffenhet att medföra några omedelbara verkningar i besparingssyfte. En utgiftsminskning skulle först vara att påräkna, i den mån nuvarande innehavare avgå från sina befattningar.

Under nu angivna förhållanden har utskottet för närvarande ansett sig böra stanna vid ett förordande av att anslagen till kommerskollegium jämte underlydande stater uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår, dock med vissa i det följande angivna jämkningar. Utskottet förutsätter därvid, att vid uppkommande ledighet å de av kommittén till indragning ifrågasatta ordinarie befattningarna inom kollegium — liksom vid bergsstaten — ett återbesättande med ny ordinarie befattningshavare icke äger rum, utan att riksdagen dessförinnan i varje särskilt fall blivit satt i tillfälle att pröva frågan om befattningens fortsatta bibehållande.

Vad därefter angår frågan om storleken av de anslag, som böra för nästkommande budgetår uppföras, får utskottet anföra följande. Beträffande först

det ordinarie anslaget till kommerskollegium har departementschefen i överensstämmelse med lönenämndens förslag hemställt om uppflyttning av tre sekreterare till 26:e lönegraden. Motionsvis har påyrkats liknande placering för det sjötekniska biträdet, som därvid tillika föreslagits till erhållande av förändrad benämning. Med hänsyn till det läge, vari frågan om kommerskollegii organisation för närvarande befinner sig och den avvaktande ståndpunkt, utskottet ansett sig böra intaga till därmed sammanhörande spörsmål, har utskottet icke funnit sig för närvarande kunna i denna del biträda vare sig propositionens förslag eller de i ämnet väckta motionerna. I propositionen har ifrågavarande ordinarie anslag till kommerskollegium upptagits till 514,000 kronor, varav 24,000 kronor å övergångsstat. Med hänsyn till nyss intagna ståndpunkt i frågan om sekreterarnas placering torde förstnämnda belopp kunna nedsättas till 511,040 kronor. Detta innebär dock en mindre höjning i förhållande till innevarande budgetår, betingad av den vid 1925 års riksdag verkställda nyregleringen av kvinnliga befattningshavares löner.

Vid bibehållande av extra förste byråingenjörsbefattningen å elektriska sektionen bör extra anslaget till upprätthållande av kommerskollegii verksamhet upptagas med 56,900 kronor; för budgetåret 1924—1925 finnes för motsvarande ändamål anvisat ett belopp av 58,400 kronor, vilket belopp nu ansetts kunna ytterligare något begränsas; för vikariatsersättningar, extra personal m. m. skulle sålunda för nästkommande budgetår ställas till förfogande i runt tal 14,000 kronor mot 16,334 kronor för 1924—1925.

Anslagsposten till förhandskontroll å fartygs sjövärdighet torde, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, böra upptagas till 196,000 mot 198,450 kronor för innevarande budgetår. Besparingen har möjliggjorts genom företagna jämkningar i nuvarande distriktsindelning, varigenom resekostnaderna för inspektörerna beräknas kunna nedbringas.

Anslaget till navigationsskolornas uppvärmning och belysning skulle, i enlighet med vad departementschefen hemställt, upptagas till 2,900 kronor mot 2,800 kronor för innevarande år.

Det ordinarie reservationsanslaget till navigationslärarkursen, vilket på grund av befintliga besparingar är för innevarande budgetår uppfört utan angivet belopp, torde, på sätt i propositionen föreslagits, böra upptagas med 2,200 kronor.

I överensstämmelse med av departementschefen angiven beräkningsgrund torde slutligen anslagen till torvstaten böra nedsättas med 3,000 kronor, och bestämmas till sammanlagt 31,900 kronor. Den avsedda besparingen hänför sig till torvingenjörernas reseanslag, som ansetts kunna nedsättas.

I övriga delar skulle ifrågavarande anslag upptagas med oförändrade belopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och de av herr N. A. Nilsson m. fl., herr Asplund, herr Eriksson i Västbro m. fl. och herr Eriksson i Grängesberg i ämnet väckta motionerna (I: 259 och 265 samt II: 398 och 427) samt med avslag å de av herr Lindley m. fl. samt herrar Lithander och Lövgren i Nyborg väckta motionerna (I: 266 och II: 428), må

a) från och med den 1 juli 1925 bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kommerskollegium på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i reglementet	—
5 byråchefer	B 30
1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 navigationsskoleinspektör	B 29
1 skeppsmättningsöverkontrollör och överinspektör	B 29
1 byrådirektör	B 28
3 förste aktuarier	B 24
4 förste byråingenjörer	B 24
1 kamrerare	B 24
1 redaktör	B 24
4 sekreterare	B 24
1 sjötekniskt biträde	B 24
1 teknisk konsulent	B 24
3 aktuarier	B 21
5 notarier	B 21
1 registrator	B 21
4 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
7 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
16 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2;

b) godkänna följande ordinarie stat för kommerskollegium att tillämpas från och med den 1 juli 1925:

Stat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 414,540
Vikariatersättningar, förslagsanslag ..	» 11,500
Avlöningar till icke-ordinarie befatt-	
ningshavare m. m.	kronor 85,000
Summa förslagsanslag	kronor 511,040;

c) höja det ordinarie förslagsanslaget till *kommerskollegium* från dess nuvarande belopp 504,420 kronor med 6,620 kronor till 511,040 kronor;

d) till *upprätthållande av kommerskollegii verksamhet*, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 56,900 kronor;

e) i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppföra det ordinarie anslaget till *bergsstaten* med oförändrat belopp 84,800 kronor;

f) från och med den 1 juli 1925 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid sprängämnesinspektionen på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 sprängämnesinspektör	B 28;

g) i riksstaten under tionde huvudtiteln uppföra det ordinarie förslagsanslaget till *sprängämnesinspektionen* med oförändrat belopp 11,500 kronor;

h) till *arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 6,048 kronor;

i) från och med den 1 juli 1925 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
3 inspektörer	B 27;

j) i riksstaten under tionde huvudtiteln uppföra det ordinarie förslagsanslaget till *inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring* med oförändrat belopp 31,500 kronor;

k) till *arvoden åt två assistenter vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring* för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 12,096 kronor;

l) till *anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet* för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 196,000 kronor;

m) i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie anslaget till *navigationsskolorna* med oförändrat belopp 168,500 kronor;

n) för beredande av ytterligare medel till *navigationsskolornas uppvärmning och belysning* för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 2,900 kronor;

o) i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie reservationsanslaget till *navigationslärarkursen* med 2,200 kronor;

p) i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie förslagsanslaget till *ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalter för sjöfart* med oförändrat belopp 23,000 kronor;

q) i riksstaten under tionde huvudtiteln upptaga det ordinarie förslagsanslaget till *skeppsmättningskostnad* med oförändrat belopp 32,200 kronor;

samt

r) för budgetåret 1925—1926 under tionde huvudtiteln anvisa

dels för avlöande av en förste torvingenjör och tre torvingenjörer ett extra anslag av 26,400 kronor,

varav dock 400 kronor till förste torvingenjören skola utgå allenast under förutsättning att hans bostadsort är Stockholm;

dels till skrivhjälp åt förste torvingenjören ett extra anslag av 1,500 kronor;

dels ock till beredande, i mån av behov, efter hittills tillämpade grunder av personliga ålderstillägg åt förste torvingenjören och torvingenjörerna, i varje fall under förutsättning att vederbörande befattningshavare fortfarande med gott vitsord tjänstgör i nämnda egen-skap, ett extra anslag av 4,000 kronor.

Stockholm den 22 maj 1925.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *A. C. Lindblad*, *Oscar Olsson*, *J. L. Widell*, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist*, *C. I. Asplund*, *E. J. G. Rosén*, *A. R. Rooth*, *G. Kobb*, *J. B. Johansson* i Fredrikslund och *C. A. Carlsson* i Gävle;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *A. Wiklund*, *S. Bengtsson* i Norup, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *P. M. Olsson* i Blädinge, *B. F. son Holmgren*, *O. Nilsson* i Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm och *P. C. Jonsson* i Eskilstuna.

Bil. 1.

Stockholm den 13 maj 1925.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 8 innevarande maj har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att avgiva och till riksdagens statsutskott direkt inkomma med utlåtande över följande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 178, angående anslag till kommerskollegium m. m., inom riksdagen väckta motioner nämligen, inom första kammaren, nr 259, 265 och 266 samt, inom andra kammaren, nr 398, 427 och 328. Till fullgörande härav får socialstyrelsen anföra följande.

Motionerna nr 259 i första kammaren och nr 398 i andra kammaren avse båda uppförande på ordinarie stat med placering i 17:e lönegraden av nuvarande extra förste byråingenjörsbefattningen å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion.

Enligt kungörelse den 31 december 1919 (nr 837) äro de elektriska inspektörerna förordnade att som specialinspektörer inom yrkesinspektionen övervaka arbetarskyddslagens tillämpning, i vad angår skydd mot olycksfall genom inverkan av elektrisk ström, vid samtliga elektriska anläggningar, till vilkas utförande Kungl. Maj:t meddelat tillstånd, jämte till anläggningarna hörande kraft-, omformare- och transformatorstationer samt ledningar. Tillsynen, vilken, där så av kommerskollegium och socialstyrelsen finnes påkallat, kan utsträckas till även andra elektriska anläggningar, som kunna anses innebära fara för olycksfall genom elektrisk ström, utövas av de elektriska inspektörerna, vad jordbruket beträffar, i nära samarbete med underinspektörerna inom yrkesinspektionen. Vid utfärdande av anvisningar och råd för arbetsgivarna, i vad rör nyttjandet av elektriska anordningar, liksom vid lämnande av direktiv åt yrkesinspektionens befattningshavare beträffande deras arbete i berörda avseende, är ett samarbete mellan socialstyrelsen och den elektriska sektionen inom kommerskollegium nödvändigt. Detta samarbete har redan under nuvarande förhållanden varit förenat med vissa svårigheter, vilka från sektionens sida uppgivits bero på knappheten i de arbetskrafter, varöver sektionen förfogat. Att under sådana förhållanden en indragning av befattningen i fråga, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits, skulle medföra ytterligare svårigheter för berörda samarbete, synes vara att förutsätta.

Uti motionerna nr 266 i första kammaren och nr 428 i andra kammaren hemställles, att riksdagen måtte i den föreslagna staten för kommerskollegium vidtaga sådana förändringar, att i stället för avlöning till ett sjötekniskt biträde med placering i lönegrupp B 24 upptages avlöning till en sjöfartsinspektör med placering i lönegruppen B 26 eller den högre lönegrad, som kan komma i fråga.

Inom socialstyrelsen finnes anställd en assistent för sjöfartsärenden, på vilken i huvudsak måste ställas samma krav på praktisk utbildning, allmänbildning och språkkunskaper, som angivas erforderliga för den i mo-

tionerna avsedda befattningshavaren. Den teoretiska utbildning och den omfattande erfarenhet på det nautiska området, som erfordras för dessa tjänster, kan ej väntas förefinnas förrän vid en jämförelsevis framskriden ålder. De krav ifråga om lämplighet för administrativt arbete, som måste ställas på deras innehavare, föranleder vidare, såsom erfarenheten visat, att urvalet i avseende på lämpliga sökande ställer sig synnerligen begränsat. Med hänsyn såväl till angivna förhållanden som den självständiga tjänsteutövning, som måste fordras av dessa befattningshavare, synes det styrelsen angeläget, att desamma beredas en löneställning, som möjliggör att för befattningarna kunna förvärva och bibehålla fullt kvalificerade personer.

Motionerna nr 265 i första kammaren och nr 427 i andra kammaren äsyfta båda bibehållande tillsvidare av den nu för bergsstaten gällande lönestaten, varjämte i den förra hemställes om, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästa års riksdag av förslag till ny lönestat för bergsstaten.

Genom lag om arbetarskydd den 29 juni 1912 ålades bergmästarna att utöva tillsyn över lagens efterlevnad vid bland annat bergverksarbete, som helt eller delvis bedrives under jord, medan tillsynen vid sådant arbete i dagbrott påvilade yrkesinspektörerna. Denna uppdelning av arbetet ifråga om tillsynen vid stenbrotten medförde flera olägenheter, i det de skilda tillsynsområdenas gränser mången gång för den enskilde befattningshavaren tedde sig ovissa samt olikformigheter i föreskrifternas tillämpning gjorde sig gällande. Genom kungörelse den 5 december 1919 (nr 821) reglerades emellertid gränserna mellan bergmästarnas och yrkesinspektörernas tillsynsområde på sådant sätt, att åt bergmästarna uppdrogs tillsynen ifråga om stenbrotten ävensom, i stort sett, de ur dem utvunna produkternas framforsling och deras invid brytningsplatsen försiggående bearbetning. Tillsynen vid hela den egentliga stenindustrien med undantag för den finare stenförädlingen har på grund härav i enlighet med därom i kungörelsen meddelad bestämmelse från och med den 1 februari 1920 påvilat bergmästarna.

Under krigsåren hade stenindustrien som bekant att kämpa med stora svårigheter, all export avstannade, och för att ej fullständig arbetslöshet skulle drabba inom densamma sysselsatta arbetare, måste åtgärder vidtagas från det allmännas sida. Arbetarantalet sjönk i samband härmed hastigt. Under de senaste åren har detsamma emellertid åter varit i stadig tillväxt samt synes nu närma sig antalet före kriget. Belysande i nyss berörda avseende torde siffrorna i nedanstående tabell vara:

Uppgifter rörande stenindustrien ¹					Uppgifter rörande bergmästarnas hela tillsynsverksamhet för arbetarskyddet			
Tillsynsorgan	År	A n t a l			A n t a l			
		registrerade arbetsställen	inspekterade arbetsställen	sysselsatta arbetare	rese- och förrätt- ningsdagar	arbetsställen, till vilka lämnats skriftlig anv.	inkomna olycksfallsanmälningar	totalt
Yrkesinspektörer	1918	479	56	1,311				
	1919	472	140	2,546				
Bergmästare	1920	407	143	2,524	224	33	12	2,110
	1921	667	189	4,220	196	27	19	2,004
	1922	644	107	2,499	174	21	17	2,450
	1923	691	146	3,020	202	31	9	2,920
	1924	891	210	6,023	225	37	17	3,554

I tabellen framträder en markerad stegring av antalet inspekterade arbetsställen och vid dessa sysselsatta arbetare under åren 1918—1921, vilken torde sammanhånga med den stegring i verksamheten inom yrket, som under dessa år ägt rum. Kommerskollegii industristatistik ger emellertid vid handen, att även under åren 1922—1923 en fortsatt utveckling av verksamheten inom stenindustrien varit förhanden, men av tabellen framgår, att tillsynsorganen icke kunnat i sin övervakande verksamhet följa denna, utan att istället en viss avmattning i sistnämnda verksamhet inträtt. Huruvida detta i någon mån kan sammanhånga med det för inspektionspersonalen ökade övriga arbete, som föranletts av de extra gruvingenjörernas indragning under angivna år, undandrag sig emellertid styrelsens bedömning, men tydligt är, att ifrågakvarande tillsynsuppgift fått stå tillbaka för befattningshavarnas egentliga verksamhet.

Enligt uppgifter från riksförsäkringsanstalten medförde olycksfallen i arbete inom industrigruppen brytning och grovhuggning jämte krossning av sten under åren 1920—1921 respektive 26.26 och 23.87 förlorade arbetsdagar per årsarbetare, medan motsvarande siffror för landets hela industri i medeltal utgjorde respektive 8.121 och 7.309. Denna yrkets stora olycksfallsrisk jämte de förhållanden, varunder arbetet bedrives, såsom arbetsplatsernas stora lokala utbredning samt belägenhet merendels å orter med dåliga kommunikationer, kräva ett såväl intensivt som tidsödande arbete från tillsynsorganens sida, därest effektiva och bestående resultat skola erås. Den stora skillnaden mellan antalet registrerade arbetsställen och antalet av dem, som varje år inspekteras inom detta riskfyllda yrke, visar, att en högre inspektionsfrekvens måste anses för förhållandena påkallad. Skulle emellertid bergsstatens personal ytterligare reduceras, befarar styrelsen, att dess på gruvlagstiftningen grundade verksamhet och det med densamma förbundna arbetet kommer att taga så stor del av personalens tid i anspråk, att ringa sådan blir övrig för tillsynsverksamheten enligt arbetarskyddslagen såväl i vad den avser skyddandet av arbetarna mot olycksfall och ohälsa i arbete vid gruvor som än mer vid stenbrott.

Med hänsyn till de intressen styrelsen har att bevaka, måste styrelsen, med åberopande av det ovan anförda och under erinran om den av 1924 års

¹ Siffrorna för yrkesinspektörerna åren 1918 och 1919 avse hela stenindustrien, siffrorna för bergmästarna åren 1920—1924 avse den grövre stenindustrien, medan siffrorna för yrkesinspektörerna för samma tid rörande den till sin omfattning väsentligt mindre betydande finare stenindustrien utelämnats.

riksdag begärda utredningen, på vilket sätt inspektionen inom gruvindustrien må kunna göras ur yrkesfaresynpunkt så tillfredsställande som möjligt, framhålla önskvärdheten av, att någon ändring i bestående organisation av bergsstaten ej vidtages, förrän berörda utredning föreligger och närmare undersökning vidtagits i avseende å den bergsstatens personal nu påvilande arbetsbördan.

I detta ärendes handläggning hava deltagit generaldirektören Huss samt byråcheferna Fürst och Molin.

GUNNAR HUSS.

TH. FÜRST.

Bil. 2.

Stockholm den 12 maj 1925.

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss har Kungl. kommerskollegium anbefallts att till Eder avgiva yttrande rörande vissa i fråga om kollegium samt de under kollegium lydande myndigheter och kärer väckta motioner, nämligen nr 266 i första kammaren av herr Lindley med flera (nr 428 i andra kammaren av herrar Lithander och Lövgren i Nyborg) angående sjötekniska biträdets hos kollegium placering i lönegrad m. m., nr 259 i första kammaren av herr Nils Anton Nilsson med flera (nr 398 i andra kammaren av herr Eriksson i Västbro med flera) angående en förste byråingenjörsbefattning å kollegii industribyrås elektriska sektion, samt nr 265 i första kammaren av herr Asplund och nr 427 i andra kammaren av herr Eriksson i Grängesberg, de båda sistnämnda motionerna rörande bergsstaten.

Till efterkommande härav får kollegium äran anförda följande.

Vidkommande först motionen nr 266 i första kammaren (nr 428 i andra kammaren), avseende uppflyttning till högre lönegrad av den å kollegii stat uppförda befattningen såsom sjötekniskt biträde samt förändring av befattningens benämning, får kollegium erinra, att kollegium redan i underdånigt utlåtande den 17 januari 1924 över ett av civilförvaltningens lönenämnd den 9 november 1923 avgivet underdånigt yttrande angående uppflyttning i lönegrad av vissa befattningar, som tillhört förutvarande andra normalgraden m. m., i vad anginge befattningshavare hos kollegium, hemställt om uppflyttning i lönegraden B 16 (26) av, bland andra, nu ifrågavarande befattning. Utöver de skäl, som kollegium då generellt anförde för uppflyttningen av de åsyftade befattningarna i högre lönegrad, är i fråga om särskilt det sjötekniska biträdet att i synnerhet beakta vad i före-

varande motion närmare anförts rörande arten av de sjötekniska biträdet avilande arbetsuppgifter samt de kvalifikationer, som härför erfordras, därvid främst må framhållas betydelsen och den säregna beskaffenheten av de funktioner i fråga om den repressiva statskontrollen å fartygs sjövärdighet, som åligga denne befattningshavare, ävensom svarigheten att inom fartygsbefälhavarekåren, ur vilken befattningen måste rekryteras, finna aspirant med, förutom andra nödiga kvalifikationer, tillräckligt mångsidig allmänbildning för att kunna i allo fylla de krav, som böra ställas å dess innehavare.

Kollegium tillstyrker därför fortfarande att denne befattningshavare uppflyttas i lönegraden B 26 (16).

Vad angår benämningen å befattningens innehavare anser collegium den i motionen föreslagna, nämligen sjöfartsinspektör, icke lämplig, då med densamma icke är förenad någon som helst inspektionsverksamhet i egentlig mening. Collegium delar emellertid motionärernas uppfattning, att den nuvarande benämningen bör utbytas mot annan mera lämplig sådan. Collegium har efter övervägande av olika uppslag i ämnet funnit sig böra framställa förslag om att befattningens innehavare hädanefter benämnas »sjöteknisk statskonsulent», vilken benämning torde få anses närmast motsvara de arbetsuppgifter, som åvila befattningshavaren i fråga.

Beträffande härefter frågan om förste byråingenjörsbefattningen å industribyråns elektriska sektion, så torde få till en början erinras därom, att ifrågavarande tjänst tillkom genom beslut av 1919 års riksdag och tillsattes från och med den 1 augusti 1919. Befattningens inrättande var främst föranledd av tillkomsten år 1918 av kraftledningslånefonden, och befattningshavarens första uppgift blev jämväl att förbereda den handläggning av hithörande ärenden, som var ålagd collegium. Sedan genom 1919 års riksdags beslut jämväl inrättats en vattenkraftslånefond, har sagda befattningshavare ävenledes anförtratts den förberedande behandlingen inom collegium av de nämnda fond rörande ärenden.

Efter indragningen från och med den 1 april 1922 av den å extra stat ävenledes uppförda befattningen såsom förste byråingenjör för behandling av vissa ärenden rörande registrering av elektriska anläggningar, hava hithörande ärendens beredning överflyttats å den förstnämnda befattningshavaren, som även handlägger ärenden rörande kommunala låne- och borgensärenden.

I fråga om antalet av de ärenden, som på grund härav handlagts av ifrågavarande byråingenjör, hänvisas till av collegium förut lämnad statistisk utredning.

Vid de elektriska distributionsföretagen, där teknisk sakkunskap i stor utsträckning saknas, uppstå alltså, enligt vad erfarenheten visat, en mångfald frågor av teknisk-ekonomisk natur, som äro av avgörande betydelse för företagens utveckling och i många fall för deras bestånd. I allmänhet stå dessa i samband med olämpligt valda bestämmelser i stadgar och energitaxor, men kunna även vara beroende av rent lokala förhållanden. Det har visat sig, att dessa olägenheter kunna övervinnas eller åtminstone mildras genom den upplysningsverksamhet, som collegium utövat genom omförmälda byråingenjör. Att denna verksamhet uppskattats av företagen i fråga framgår av de skrivelser, till vilka i motionerna hänvisas.

Beträffande behovet av ifrågavarande extra byråingenjörstjänst får collegium åberopa innehållet i sitt utlåtande den 28 februari 1925 med anled-

ning av besparingskommitténs förslag, (se Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1925, sid. 73 ff.).

Kollegium anser, att det ur synpunkten av arbetets behöriga fortgång inom ämbetsverket på det område, där ifrågavarande tjänst har sina uppgifter förlagda, skulle medföra synnerligen betänkliga konsekvenser, om nämnda befattning bleve indragen. Utöver de skäl, som i åberopade utlåtande förebragts för kollegii mening rörande tjänstens vikt, torde följande tillkomna omständigheter böra beaktas.

Numera föreliggande överblick av den arbetsbörda, som under år 1925 på grund av ansökningar om lån ur kraftlednings- och vattenkraftslånefonderna påvilar ämbetsverkets elektriska sektion, utvisar, att det under innevarande år mött större svårigheter än förut att inom beräknad tid bereda och i och för låneutdelning slutbehandla ifrågavarande ärenden, något som beklagligtvis redan nu vållat sökande ekonomiska olägenheter. Dessa svårigheter skulle otvivelaktigt ökas genom den ifrågasatta tjänsteindragningen.

Innevarande års riksdag har med anledning av två likalydande motioner, nr 41 i första kammaren av herr Nils Anton Nilsson med flera, och nr 61 i andra kammaren av herr Eriksson i Västbro med flera, medgivit, att återbetalningstiden för lån från kraftledningslånefonden må, efter prövning i varje särskilt fall, kunna utsträckas från 20 till högst 30 år. Det lär kunna förväntas, att ett stort antal av de cirka 260 företag, åt vilka med inberäkning av närmast förestående lånefördelning beviljats lån enligt hittills gällande bestämmelser, skola på grund av svag ekonomi söka komma i åtnjutande av de lindrigare återbetalningsvillkoren. I alla dessa fall måste en ingående undersökning företagas rörande lämpligheten av ifrågasatt förlängning av återbetalningstiden och viss hänsyn tagas till vederbörandes möjligheter att avlämna härför erforderliga säkerhetshandlingar. Detta arbete blir visserligen till stor del av övergående natur, men torde komma att visa sig synnerligen arbetskrävande. Kommerskollegium tillåter sig i övrigt att beträffande sistnämnda omständigheter hänvisa till sitt gemensamt med lantbruksstyrelsen den 21 mars 1925 till jordbruksutskottet avgivna yttrande (tryckt i jordbruksutskottets utlåtande nr 35/1925).

På grund av det anförda kan collegium för sin del icke annat än på det livligaste biträda motionärernas syfte att åt ämbetsverket bevara nämnda extra byråingenjörstjänst. Motionärernas motivering jämte de opinionsuttalanden från intresserade kretsar, som i samband med motionen framkommit, synes collegium utgöra ett övertygande belägg på att besparingskommittén undervärderat betydelsen för det allmänna av de ämbetsuppgifter, tjänsten i fråga fyller, samt underskattat hindren för att genom en organisatorisk omläggning göra befattningen överflödig. Vederbörande departementschef har också blott med stor tvekan biträtt kommitténs förslag på denna punkt.

Vidkommande förslaget, att tjänsten i fråga skulle uppföras å ordinarie stat, har collegium, med hänsyn till den starka arbetsbelastningen å ämbetsverkets elektriska sektion, icke något att häremot erinra. Under hänvisning till sin i förenämnda utlåtande den 17 januari 1924 uttalade mening rörande placering i lönegrad av tjänstemän i collegium, tillhörande förutvarande andra normalgraden, har collegium ej erinran att framställa mot att nu ifrågavarande tjänsteman hänföres till 26:e lönegraden.

Kollegium får härmed övergå till det ämne, som är föremål för motionerna nr 265 i första kammaren av bergmästaren C. I. Asplund och nr 427 i andra kammaren av pensionsfullmäktigen Bernhard Eriksson, nämligen organisationen av bergsstaten.

Motionärerna förorda att med avslag å propositionen för budgetåret 1925—1926 hittillsvarande ordinarie anslag må utgå till bergsstaten, och de avse båda, att förslag i organisationsfrågan framläggas för 1926 års riksdag.

Bergmästaren Asplund åsyftar därvid, att sistnämnda förslag måtte innefatta jämväl omreglering av bergsstatens avlöningsförhållanden med vad därmed äger sammanhang.

Såsom av kollegii underdåniga utlåtande den 28 februari 1925 framgår, avsåg kollegium med sitt tillstyrkande av besparingskommitténs förslag i fråga om bergsstaten uttala, att kollegium fortfarande hyste samma uppfattning i denna organisationsfråga som vid avgivandet den 13 november 1922 av utlåtande rörande löneregleringskommitténs i vad avser bergsstatens personalutrustning i huvudsak likartade organisationsförslag, vilket sedermera blev föremål för behandling vid 1923 års riksdag. När kollegium i sitt utlåtande den 28 februari 1925 reservationslöst hänvisat till sitt utlåtande den 13 november 1922 innebär detta givetvis, att kollegii erfarenhet om bergsstatstjänstemännens arbete under de mellanliggande åren utvisar, att någon för den förevarande organisationsfrågan avgörande ökning av detta arbete icke varit för handen. I utlåtandet den 13 november 1922 uttalades emellertid tydligt, att kollegium ansåge den ifrågasatta inskränkningen i arbetskraften motsvara behovet endast under depressionstider samt att kollegium ej funne förslaget välbetänkt med hänsyn till andra än sådana tider. Att kollegium det oaktat ej uttalade sig mot indragningarna berodde i första hand på sparsamhetsskäl.

Det torde härav framgå, att kollegii ställningstagande till besparingskommitténs förslag i detta avseende skedde under insikt om att förslagens genomförande skulle för bergsstaten innebära ett minimum av arbetskrafter samt att kollegium, såsom direkt betonats i kollegii utlåtande i ämnet den 13 november 1922, därvid i särskilt hög grad lät sig ledas av sparsamhetshänsyn. Kollegium förutsatte jämväl att, som i yttrandet den 13 november 1922 uttryckligen framhållits, i den mån ökade arbetskrafter skulle komma att visa sig oundgängligen nödvändiga, sådana även skulle finnas tillgängliga. Det säger sig dock självt, att bergsstatens förseende med arbetskrafter i större utsträckning än enligt det nu av Kungl. Maj:t framlagda förslaget måste komma de intressen till godo, vilka bergsstaten är satt att tjäna, varför kollegium för sin del naturligtvis skulle hälsa med tillfredsställelse, att besparingssynpunkterna härvid ej behöva tillmätas utslagsgivande betydelse.

Enär någon tjänst å bergsstaten icke beräknas bliva ledig under budgetåret 1925—1926, läser i varje fall, därest icke något oförutsett inträffar, ur besparingssynpunkt intet vara att erinra mot ett uppskov med frågan till kommande år.

Därest frågan om bergsstatens omorganisation icke skulle komma att avgöras vid innevarande års riksdag, synes det kollegium lämpligt att vid frågans förnyade övervägande löneregleringsfrågan i enlighet med bergmästare Asplunds förslag i samband därmed upptagas till behandling.

I detta ärendes handläggning inom kollegium hava deltagit, jämte undertecknad, verkets chef, kommerserådet Malmén, undertecknad Friberg, kommerseråden Sidenvall och Jansson, tjänstförrättande kommerserådet, förste byråingenjören Holmberger och tillförordnade byråchefen Nilsson, undertecknad Friberg föredragande i fråga om det sjötekniska biträdet, Sidenvall föredragande i fråga om bergsstaten samt Holmberger i fråga om extra förste byråingenjören.

K. A. FRYXELL.

PER G. FRIBERG.

C. E. Landberg.